

Waregemsche Zwemschool

1. Inleiding

In het Interbellum en onder druk van de werkende klasse steeg het sociaal gevoel aanzienlijk. Aldus kwam het uitoefenen van sport door iedereen dan ook aan de orde.

In Waregem hadden we reeds het voetbal- en het paardensport, maar dit laatste sport was niet echt toegankelijk voor jan met de pet. Aldus ontbrak er iets te Waregem.

De invoering van het betaald verlof en de mogelijkheid die iedereen voortaan kreeg om aan de Zee te gaan baden, bevorderde het verlangen naar een zwemkom. In Waregem werd er eerder wél in Gaverbeek gevist en gezwommen, maar naar gelang de toename van de industrialisering van onze streek, verdwenen stilaan alle vissen uit de Gaverbeek en de Leie . Er kon evemin in de beek gezwommen worden omwille van de toenemende verontreiniging, niet alleen veroorzaakt door de bedrijven (overwegend ververijen) maar ook door veralgemening van het riolenstelsel en zijn lozing in de Gaverbeek.

2. Het initiatief

Ondanks meerdere pogingen om de gemeentelijke overheid in het projekt te betrekken, is het ongetwijfeld een volledig privé initiatief van een groep baanbrekers geweest.

Op de eerste vergadering van 31 maart 1935, kwamen er een 40-tal man bijeen. Na uiteenzetting van de voordelen vond er een losse bespreking plaats over de mogelijke ligging en de financiële haalbaarheid .

Christian De Zutter nam direct de leiding van het “aktie-comité” gesteund door een kleiner groep maar bijzonder enthousiaste personen, zoals de gebroeders Palmer, Marcel en Albert Desmet, Jean en Leon Gernay, Antoine Doutreligne, August Verhaeghe, Vital Faveere, Pierre Vermeersch, Henri Lebbe, Palmer Devos, August Cras en Felix Bohez.

Aangezien de steun van de hele bevolking van Waregem onontbeerlijk voorkwam, besloot men een oproep onder de bevolking te verspreiden. Elke bewoner “*overtuigd zijnde van het nut dat de inrichting van een zwemkom zou opleveren*” werd in april 1935 aangesproken om één van twaalf petitielijsten te ondertekenen. Deze lijsten werden aan het Gemeentebestuur overhandigd om een jaarlijkse toelage van Fr 10.000 te bekomen. In ruil zouden schoolgaande kinderen hier mogen leren zwemmen.

De vorderingen werden op de voet gevolgd en gerapporteerd in het weekblad “De Vrede” die telkens de lijsten van de daaropvolgende nieuwe aandeelhouders publiceerde. De campagne werd in de Vrede geïllustreerd door de gedichten van August Verhaeghe, die soms enkel A.V. tekende.

Van meet af aan, ondervond de oproep bij het publiek tegenkanting vanuit de hoek van de socialistische fractie. Het is algemeen bekend dat voor de socialisten dergelijke initiatieven enkel van de Overheid mogen uitgaan in casu om het gebruik van de zwemkom aan iedereen toegankelijk te maken. Voor hen was dit privé initiatief des te meer verdacht dat het van de notabelen, meestal bedrijfsleiders, uitging, zoals Christian De Zutter, de gebroeders Desmet en Gernay enz... Christian De Zutter was met zijn broer Victor afgevaardigd bestuurder van de "Société Anonyme de Waereghem" beter bekend onder de benaming "Transvaal" waarvan meerdere bedienden in het inrichtend comité werden opgenomen, zoals Henri Vandoorne (directeur weverij), Walter Verschuere (directeur spinnerij), Noë De Paemelaere (boekhouder), Georges Bossuyt en later Jaak Dewinter. Door de socialisten werd het openlijk gevreesd dat de notabelen die aan de basis van het project zaten het voor hen zouden behouden door b.v. een te hoog inkomgeld op te leggen, zie De Vrede van 14 april 1935. De socialisten hadden door ook veel kritiek over de ligging van de zwemhom, dat ter ver van het centrum gelegen was.

De stichtingsvergadering van 10 april 1935 werd door een 50-tal personen bijgewoond en beslist om tot de oprichting van een samenwerkende vennootschap onder de benaming van "Waeregemsche Zwemschool S.V." over te gaan.

3. De statuten van de samenwerking vennootschap

Zonder tijd te verliezen, werden de statuten reeds op 30 april 1935 door 7 vennoten opgesteld, nl. Christian De Zutter, Palmer Desmet, Antoine Doutreligne, Marcel Desmet, Médard Verheylesonne, Auguste Verhaeghe en Jules Faveere, dit waren vijf bedrijfsleiders, één brouwer en één handelaar.

Vervolgens werd de Franse versie van deze statuten op 11 mei 1935 ter Griffie van de Rechtbank van Koophandel te Kortrijk neergelegd.

De Nederlandse versie, genaamd "Standregelen" werd op de verso van elk aandeel gedrukt. Terloops bemerken we op deze tekst de melding :

"Aldus opgemaakt te Waereghem, den 20 April 1931"

hetgeen klaar en duidelijke foutieve datum is.

Vermeldingswaard zijn de artikels die in het vervolg heel zwaar zullen wegen :

Art.3. De duur van de maatschappij is bepaald op dertig jaren...deze termijn kan verlengd worden... de maatschappij j-kan voortijdig ontbonden worden...

Dit betekent dat de S.V. in 1965 de facto ontbonden wordt bij verzuim van de bestuursorganen om de verlenging te beslissen.

Art. 6. ...De maatschappelijke aandelen kunnen niet afgestaan worden aan derden...

Art. 7. De beheerraad heeft het recht nieuwe leden te weigeren...

Art. 9. Om lid te kunnen worden moet men door den beheerraad aangenomen zijn...

Art. 10. Men verliest deze hoedanigheid door ... sterfgeval

Art. 11 Het uitgesloten lid heeft recht op de waarde zijner aandeelen berekend op grondslag der balans....

Art. 12. In geval van overlijden van een aandeelhouder zullen zijne erfgenamen ... de waarde zijner aandeelen verkrijgen berekend zoals aangehaald in voorgaand artikel...

Dit betekent dat de beheerraad op een soevereine wijze kan beslissen wie lid kan worden en wie niet, zonder zijn beslissing te motiveren. Bij de oprichting was iedereen, of beter gezegd elke potentiële aandeelhouder welkom om het financieel plan in te vullen, maar zal later niemand meer kunnen toetreden.

Veel erger is de klausule waarbij het stemrecht van een overleden lid niet naar zijn erfgenamen overgedragen wordt.

4. De samenstelling van het kapitaal - Oproep tot aandeelhouders

De kosten werden globaal op ongeveer Fr 100.000 begroot en de allereerste zorg van de oprichters bestond erin maximum aantal potentiële aandeelhouders aan te spreken. De eenheid van het aandeel bedroeg Fr 100 en men mocht uiteraard voor een meervoud van dit bedrag inschrijven.

Een ware campagne werd van 5 mei tot 25 juli 1935 gevoerd. Uiteindelijk hebben ongeveer 250 aandeelhouders Fr 101.500 bijeen gebracht, zie definitieve lijst van de aandeelhouders. In feite was dit maar op papier, omdat er in de werkelijkheid maar Fr 96.500 hard gemaakt werd. Ondanks de statuten wel het toelieten, werden er nooit geen nieuwe aandeelhouders meer aangeworven eens het zwembad in dienst was.

De tussenkomst van Burgemeester Felix Verhaeghe was doorslaggevend daar hij een perceel bouwland groot 15a 52ca ten waarde van Fr 10.000 aan de S.M. verkocht. Daarvoor kreeg hij de tegenwaarde in aandelen. De verkoopakte werd op 8 juni 1935 verleden door bemiddeling van Notaris Joseph De Craene.

Vervolgens werd de beheerraad als volgt samengesteld :

- Voorzitter : Christian De Zutter
- Leden : Palmer Desmet, Palmer Devos, Jules Faveere, Dr Gerard Sabbe, August Verhaeghe, Médard Verheylesonne, Joseph Vermeersch en Walter Verschuere

Aan Burgemeester Felix Verhaeghe werd de titel van "Ere-Voorzitter" toegekend.

5. Officiële opening op 4 augustus 1935

Vermeldingswaard is het feit dat aannemer Marcel Crop (uit Meulebeke ?) op amper 2 maand tijd de bouwwerken rond kreeg. De zwemkom was weliswaar nog niet volledig afgewerkt maar kon toen reeds in gebruik genomen worden.

Christian De Zutter wist te vertellen dat hij de terughoudendheid van Kerkelijke Overheid kon overwinnen door zijn verzoek om de zwemkom te komen wijden.

Het programma was dus als volgt :

- 11u30 : Wijding door E.H. Pastoor Maes
- 14u00 : Officiële opening. Toespraken van Burgemeester Felix Verhaeghe , Christian De Zutter en Palmer Desmet
- 14u30 : Zwemwedstrijden waaraan de Kortrijkse Zwemkring en de Pelicanclub uit Valenciennes deel namen;
- van 17 tot 20u00 : concert van de Koninklijke Wielerfanfare “De geniale Jongens” en de Harmonie van Meulebeke.

Aanpalende aan de zwemkom werd er een speelterrein ingericht en de heer Boulez stelde zijn bossen ter beschikking voor een termijn van 3 jaar.

Door het gemeentebestuur van Waregem werd een jaarlijkse subsidie van Fr 10.000 toegekend. We mogen dan wél toegeven dat het sociaal doel bereikt werd.

6. De werking

Omdat toen gemengde baden niet toegelaten waren, werd er een uurregeling gepubliceerd en de mannen werden ongelooflijk bevoordeeld, de vrouwen mochten enkel de zondag, de maandag en de vrijdag komen zwemmen en dan nog in mindere mate dan de mannen, zie de Vrede van 18 augustus 1935.

Pas in 1939 zullen de familiebaden op donderdag namiddag ingevoerd worden. Dat gemengde baden tegen de goede zeden indruist zal nog lang in de mentaliteit ingeworteld blijven, zie de brief van 7 september 1953 van het Bestuur van de Katholieke Studentenactie van Waregem, eerst gericht naar het Gemeentebestuur, die in die materie weigert om een standpunt in te nemen en de brief naar de S.V. doorstuurt :

“...We richten ons tot u om alle mixt baden af te schaffen. Ge zoudt zo een grote dienst bewijzen aan onze Waregemse jeugd en haar zedelijke gaafheid helpen bevorderen...”

Christian De Zutter zal op 16 oktober 1953 heel handig antwoorden :

“Het gemengd bad kan geen zedelijk gevaar zijn voor de gaafheid van de katholieke jeugd, wanneer ten minste deze jeugd gezond is, waaraan ik niet twijfel. Gelieve op te merken dat in de zwemkom alle daden en alle gebaren geschieden bij klaarlichten dag en daarenboven gecontroleerd worden.”

Terloops laat hij opmerken dat men op die basis dezelfde regels in de bioscopen zou moeten hanteren.

De bestuurders van de Katholieke Studentenactie kan zich daar bij niet neerleggen en stuurt op 30 augustus 1953 opnieuw een brief aan het Gemeentebestuur met de melding dat aan hun verzoek niet werd voldaan, dat de Katholieke Jeugd maar nauwelijks de gelegenheid krijgt om te zwemmen, ondanks de subsidies van het Katholiek(sic) Gemeentebestuur.

Van meet af aan werd er tevens een zwemclub opgericht onder de benaming “De Waterratten vzw”. De historiek van deze vennootschap werd uitvoerig behandeld in

de thesis (academiejaar 1987-1988) van Katleen Desloovere en zal hier dus niet behandeld worden. We mogen zelfs onderstrepen dat de beheeraard van de “Waregemsche Zwemschool” reeds in december 1935 had beslist dat een bestuurder van de W.Z. geen bestuurder bij de Wateratten mocht worden. Dit bewijst dus dat de belangen van beide venootschappen volkomen apart dienden behandeld te worden, niettegenstaande er in specieke gevallen, zolals de zwemfeesten, samenwerking vereist was. De Waterratten krijgen hun eigen kleedkamer.

In het begin had men te kampen met zeer praktische problemen, o.m.

- de bevoorading van helder water , bij gebrek aan leidingwater, werd het water uit een beek gepompt, maar dit was ontoereikend zodat er putten moesten geboord worden;
- de filtering en sterilisatie of ontsemmetting van het water;
- het in dienst nemen van personeel : zwemmeester, kassierster,
- enz...

Elk jaar werden er in samenwerking met “De Waterratten” zwemfeesten met veel lustum gevierd. Dit was een eendaagse event die meestal de eerste zondag van maand augustus in aanwezigheid van een volgelopen zwembad plaats vond.

7. Ontbinding en vereffening van de S.V.

In 1970 werd het 35-jaar bestaan van de Waeregemsche Zwemschool gevierd, Het was toen al bekend dat de plannen van het overdekt zwembad al klaar lagen in het Gemeentebestuur.

Vanaf dit ogenblik was de oude zwemkom aan het Oud Konijntje ter dood opgeschreven, dit betekende voor S.V. niet alleen een verlies aan gemeentelijke subsidiëring, maar het publiek zou uiteraard voor een veel moderner zwembad kiezen dat niet alleen het hele jaar door toegankelijk zou zijn maar ook minder afgelegen was.

Niettemin zal iedereen wél toegeven dat het oude openluchtbad een zekere charme bezat dat een overdekt zwembad nooit zal hebben, vooral bij zonnige dagen.

Als logisch gevolg, werd er omstreeks 1972 besloten om de inrichting te sluiten. Dan begint een ellendige tijdperk met de totale teleurgang en verval van de gebouwen en het zwembad. Diegenen die toen in die buurt wandelden, hebben er zielige herinneringen aan over gehouden : overal wildgroei van bomen en struiken, bouwvallige gebouwen, ravage van de krakers, enz...De heer P. Duthoy heeft daarvan indrukwekkende foto's genomen.

Volgens Art. 23 is enkel de algemene vergadering der aandeelhouders bevoegd om ontbinding over te gaan, in welk geval één of meerdere vereffenaars aangeduid worden. Christian de Zutter heeft blijkbaar moeite om de nodige stappen te ondernemen en de andere aandeelhouders ontzagen zich van de juridische weg te bewandelen.

Sommige aandeelhouders werden in die periode door Christian De Zutter uitbetaald.

Noemenswaardig en ontroerend is het geval van Antoine Doutreligne, één der stichters, die kort na de tweede wereldoorlog naar Colombia was uitgeweken. We kunnen maar vermoeden dat zijn financiële toestand er ver was van wat hij aanvankelijk had gehoopt. Inderdaad in augustus 1978 stuurt hij vanuit Bogota brieven aan Palmer Desmet, zijn beste vriend in Waregem om tussenbeide te komen in de verzilvering van zijn aandelen. Bij akte verleden in de ambassade van België te Bogota, stelt hij Palmer Desmet als zijn gevolmachtigde : “ *om in mijn naam, mijn aktie Waregemsche Zwemschool naar goeddunken ten beste te verkopen*”. We vernemen dat hij toen 80 jaar is geworden en dat de algemene toestand in Colombia alles behalve rooskleurig was : “*La situation nationale d'ici va de mal en pis...*” schreef hij. Hij is in Colombia overleden zonder dat Palmer Desmet iets heeft kunnen ondernemen.

Het is pas in oktober 1989 dat de algemene vergadering der aandeelhouders door Christian De Zutter op de Rechtbank te Kortrijk wordt opgeroepen, maar er verschijnen enkel Chistian De Zutter en zijn echtgenote, de kandidaat vereffenaar, Xavier Verhaeghe en ondergetekende.

Het stelt zich een echt probleem in de zin dat er nauwelijks twee of drie aandeelhouders nog levend zijn en dus volgens de statuten stemgerechtigd zijn, de andere zijn meestal overleden of hebben hun aandeel verloren of hebben geen weet van de oproeping die in de reclamekranten van Waregem verschenen is. Er worden twee vereffenaars aangeduid : Roger Haverbeke uit Ingelmunster en Xavier Verhaeghe uit Waregem.

Ongelofelijk maar de vereffening met slot van alle rekeningen zal nog 15 jaar in beslag nemen, niettegenstaande het geen complexe zaak was. De vennootschap heeft als enig activa een perceel grond met daarop staande een bouwvallig gebouw, die openbaar verkocht werd tegen de prijs van Fr 2.000.000. De koper was John Desmedt de uitbater van het “Oud Konijntje”.

Aan elke aandeelhouder, ten minste aan diegene die hun aandelen hadden voorgelegd, werd in 2004 het bedrag van € 145,62 per aandeel van Fr 100 uitgekeerd.

Hier kwam een definitief eindpunt aan een avontuur die dertig jaar eerder had moeten afgesloten worden.